

ците са стигнали до становището, че скритата икономика (наречена от тях икономика в сянка) се състои от два основни критерия (Рангелова, 1992):

а) занижени или скрити от отчетността доходи в разрешената икономическа дейност;

б) доходи от незаконна дейност.

Първият критерий насочва към определенията за сенчеста, неофициална, нерегистрирана и т.н. икономика. Според този критерий в скритата икономика трябва да се включат укритите по различни причини доходи от законната икономика, а също и незаплатената работа, извършвана в домашното стопанство, работата за съседи и обществени организации.

Вторият критерий насочва към определенията за нелегална, незаконна, черна, подземна и пр. икономика, като включва наркобизнеса, проституцията, контрабандната и други видове престъпна дейност.

Друг сериозен опит за общо определение на скритата дейност се дава от системата на националните сметки, ревизия 1993 г.: „Определени дейности, които са производствени по своята икономическа същност, а в повечето случаи и законни, но са скрити от обществените власти, за да се избегнат плащането на ДОО, ДДС и други данъци и такси; плащането на социални осигуровки; съобразяването с различни норми и правила като минимална работна заплата, максимално работно време, здравни норми и охрана на труда; различни административни процедури - попълване на статистически въпросници и други административни форми“.

Това определение се основава на няколко разграничителни критерия:

■ Необходимо е дейностите на скритата икономика да са производствени. „Производството е създаването на стоки и услуги, които могат да задоволят човешки нужди“. В производствената структура дейностите могат да бъдат видими или скрити, законни или незаконни. Възприемането на производствения критерий отхвърля от скритата икономика дейности, които често са споменавани като скрити, черни и пр., но не са производствени според смисъла, възприет от СНС.

■ Друг критерий за възприемането на дейности като скрити е условието „скриване от обществените власти“.

■ Третия разграничителен критерий се определят причините (начините) за скриване на дейностите. Този критерий не е достатъчно строг, тъй като допуска с текста „... други административни форми“ известна свобода на третиране на причините (начините) за скриване на производствени дейности.